

Det är enkelt att skylla på nyliberalismen

Svenska Dagbladet den 8 maj 2022

I boken "Anti-system politics: The crisis of market liberalism in rich democracies" studerar Jonathan Hopkin (London School of Economics) de rörelser som tagit form inom både vänstern och högern sedan finanskrisen 2008. Han menar att dessa rörelser ägnar sig åt anti-etablissemangspolitik som svar på det han kallar den nyliberala ortodoxins misslyckanden. Dessa rörelser utgör en kraftfull reaktion på den "kartellpolitik" där politiska partier har bedrivit en nyliberal agenda genom att inte lägga sig i marknadernas nyckel.

Begreppet nyliberalism är vagt och används ofta för att beskriva allt och inget som anses fel med den fria marknaden. Nyliberalismen är en slags ondska som kan beskyllas för allehanda växande klyftor i samhället. Istället för att peka ut specifika fel som politiker begår är det enkelt att skylla på ett abstrakt koncept som nyliberalism – vilket förklarar varför det blivit så populärt att göra så.

På direkt fråga misslyckas många som anklagar andra för nyliberalism att definiera begreppet. Hopkin beskriver en slags statsunderstödd marknadsdynamik, hur ojämlikheter har späts på med statens hjälp, och hur dessa förändringar har spelat anti-etablissemangspolitik i händerna. Hans beskrivning av denna nyliberala ortodoxi motsvarar vad som ibland kallas kompiskapitalism, som motverkar social sammanhållning. Välfärdssamhället kräver sammanhållning medan nyliberalismen föreskriver extrem individualism.

Hopkins analys visar på en nationalauktoritär anti-etablissemangshöger och en egalitär och interventionistisk anti-etablissemangsvänster. Brexit och valet av Donald Trump är exempel på det förra, medan politiska partier som Greklands Syriza och Spaniens Podemos har uppstått som del av det senare. I sin analys av det förändrade politiska landskapet begår Hopkin, som så många andra, ett fundamentalt felslut. Liksom tidigare betraktare av missnöjesröstandets mekanismer, beskriver han ett slags genomsnittlig väljare som stödjer anti-etablissemangspolitiken. De som visar sitt stöd för sådan politik tros dela vissa personlighetsdrag och en gemensam berättelse av kulturellt förfall. Deras ilska hänger ihop med en känsla av att långsamt förskjutas från kulturell majoritet till minoritet.

Felslutet består i att dessa människor inte är tillräckligt många för att förklara anti-etablissemangspolitikernas framgångar. Matematiken går helt enkelt inte ihop. Någonstans måste det finnas en stor mängd människor som ger sitt stöd till anti-etablissemangspolitiken, och som inte passar in på den gängse beskrivningen av hur en sådan väljare ska vara. En del av svaret är att både höger- och vänsterpopulism göder sin motsats, och dessa sidor är mycket mer lika varandra än vad vi vill tro, såsom i synen på ekonomi och identitet. När den populistiska diskursen väl fått fotfäste är den som eld. Den äter upp fundamenten innan den dör ut.

Özge Öner